
Stanowisko Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk w sprawie roli i zasad funkcjonowania towarzystw i stowarzyszeń naukowych w społeczeństwie wiedzy.

Notatki Płockie 53/2-215, 14-15

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stanowisko Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk w sprawie roli i zasad funkcjonowania towarzystw i stowarzyszeń naukowych w społeczeństwie wiedzy

Przewodniczący i członkowie Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, prezes i członkowie Zarządu Towarzystwa Naukowego Płockiego oraz prezesi i przedstawiciele ogólnych i regionalnych towarzystw naukowych, uczestniczący w zebraniu plenarnym i konferencji Rady w Płocku w dniach 29-30 maja 2008 r., mając na uwadze trwające prace nad reformą szkolnictwa wyższego i nauki, postanowili zwrócić się z gorącym apelem do Sejmu i Senatu RP, Prezesa Rady Ministrów, Ministra Finansów, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Prezesa i Prezydium Polskiej Akademii Nauk oraz Prezesa i Prezydium Polskiej Akademii Umiejętności o podjęcie działań mających na celu umocnienie miejsca i roli towarzystw i stowarzyszeń naukowych (towarzystw ogólnych i regionalnych, specjalistycznych towarzystw naukowych, stowarzyszeń naukowo-technicznych) w systemie polskiej nauki i wypracowanie rozwiązań prawnych umożliwiających zabezpieczenie funkcjonowania i rozwój społecznego ruchu naukowego w Polsce.

Zebrani na posiedzeniach przedstawiciele wszystkich grup towarzystw zwracają się z apelem do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego o uwzględnienie w przygotowywanych rozwiązaniach prawnych przepisów regulujących status towarzystw i stowarzyszeń naukowych oraz zasady funkcjonowania i finansowania całego społecznego ruchu naukowego w Polsce mając na uwadze, że:

1. Towarzystwa naukowe są integralną częścią systemu nauki polskiej, działające jako społeczne organizacje naukowe,
2. Towarzystwa naukowe wypełniają swoje cele i zadania przez podejmowanie badań naukowych oraz działań edukacyjnych, promocyjnych, eksperckich, opiekuńczych nad

dobrami kultury narodowej, w szczególności poprzez:

- a) prowadzenie badań, w tym badań nad regionem,
 - b) kształcenie ustawiczne,
 - c) promocję i popularyzację nauki,
 - d) prowadzenie bibliotek, muzeów, archiwów itp.,
 - e) działalność wydawniczą,
 - f) podejmowanie audytu badań naukowych i eksperckich,
 - g) wspomaganie mobilności kadry naukowej.
3. Towarzystwa naukowe pracują w oparciu o potencjał pasjonatów społecznych – swoich członków, gotowych do podejmowania rozmaitych działań na rzecz szeroko rozumianej nauki,
 4. Towarzystwa naukowe działają interdyscyplinarnie, łącząc ludzi z różnych lokalnych środowisk naukowych, jak również ponad lokalnie, reprezentując środowiska naukowe związane z określoną dziedziną lub dyscypliną naukową,
 5. Towarzystwa naukowe jako integralna część systemu nauki polskiej, winny być finansowane podmiotowo oraz przedmiotowo na szczeblu centralnym, samorządu województwa lub samorządu gminnego, w zależności od celów i zadań, jakie realizują.
 6. Towarzystwa naukowe powinny funkcjonować w oparciu o przepisy odrębnej ustawy o towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych, obejmującej rozwiązania prawne dotyczące sposobu finansowania społecznego ruchu naukowego w Polsce, w tym ustalenie warunków i kryteriów finansowania działalności przedmiotowej towarzystw i stowarzyszeń naukowych;

Wprowadzane nowe rozwiązania systemu organizacji i finansowania nauki w Polsce oraz trwające, w wyniku transformacji ustro-

jowej, przemiany gospodarcze i społeczne wymagają opracowania nowej polityki naukowej państwa. W ramach nowej polityki naukowej państwa niezbędne jest sprecyzowanie zasad polityki państwa w stosunku do społecznego ruchu naukowego, określenia roli i znaczenia towarzystw i stowarzyszeń naukowych w życiu naukowym, społecznym i gospodarczym kraju, i to zadanie powinno stać się główną płaszczyzną współdziałania Rady Towarzystw Naukowych i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

UZASADNIENIE

Mając na uwadze potencjał towarzystw i stowarzyszeń naukowych (ponad 400 000 członków), wyraźnie określony charakter pole działania (sprawy nauki i kultury) niezbędne jest podjęcie prac nad prawnym uregulowaniem usytuowania towarzystw naukowych i stowarzyszeń naukowych oraz rozważenia zmian ustawowych (w ustawie o zasadach finansowania nauki, ustawie i samorządzie) lub wypracowanie, zharmonizowanej z ustawami dotyczącymi całego pola edukacji i nauki, odrębnej ustawy o towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych. Ustawa o towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych powinna określić rolę i zadania społecznego ruchu naukowego w systemie nauki w Polsce, rangę społeczną, zasadnicze kierunki działania oraz uprawnienia i obowiązki, a także warunki działalności, w tym zasady finansowania towarzystw i stowarzyszeń naukowych, miejsce i zadania towarzystw w całości organizacji nauki i gospodarki w Polsce, stanowiących obok uczelni wyższych, placówek Polskiej Akademii Nauk i jednostek badawczo-rozwojowych czwarte ogniwo nauki polskiej, zasady kwalifikowania towarzystw i stowarzyszeń jako towarzystw naukowych, zasady ich organizacji, prawa i obowiązki instytucji państwowych w stosunku do towarzystw i stowarzyszeń naukowych oraz towarzystw i stowarzyszeń naukowych w stosunku do instytucji państwowych.

Dotychczasowe uregulowania prawne - ustawa z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki jak i Rozporządzenie Ministra Nauki

i Informatyzacji z 4 sierpnia 2005.r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków na naukę, w ogóle nie zawierają pojęcia „towarzystwa naukowe”, pozostawiając jednakże możliwość ich zaliczenia do jednostek naukowych (art. 2 pkt. 9) jako g) - inne jednostki organizacyjne, nie wymienione w lit. a-f, posiadające osobowość prawną i siedzibę w Polsce. Niezbędne jest przygotowanie w nowych rozwiązaniach prawnych, nowelizujących tę ustawę i rozporządzenie, przepisów które umożliwiłyby towarzystwom i stowarzyszeniom naukowym ubieganie się o środki finansowe przeznaczone na naukę, przyznawane, zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt. 4 ustawy o zasadach finansowania nauki, jednostkom naukowym i innym uprawnionym podmiotom - na realizację zadań lub przedsięwzięć przewidzianych do wykonania w ustalonym okresie i na określonych warunkach, w tym na wydawanie czasopism naukowych. Przyjęte rozwiązania powinny umożliwić towarzystwom i stowarzyszeniom naukowym ubieganie się o uzyskanie środków na prowadzenie badań naukowych, które nie wymagają nakładów materialowych (inwestycji), a więc głównie prac teoretycznych bądź prac opartych na obserwacjach zjawisk fizycznych, biologicznych i procesów społecznych. Zebrani wnioskuje również o uzupełnienie wykazu jednostek naukowych, które mogą ubiegać się o środki na badania, o regionalne instytuty i ośrodki naukowo-badawcze działające na prawach stowarzyszeń oraz rozważenie wprowadzenia zapisów umożliwiających wszystkim towarzystwom i stowarzyszeniom naukowym ubieganie się o projekty badawcze i projekty celowe. Niezbędne jest również wprowadzenie przepisów umożliwiających Ministrowi i Kultury i Dziedzictwa Narodowego udzielanie stałej dotacji dla bibliotek (działających zgodnie z Ustawą o bibliotekach z 27 czerwca 1997 r.), prowadzonych przez towarzystwa naukowe, ze szczególnym uwzględnieniem bibliotek zaliczonych do bibliotek naukowych (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Sztuki z dnia 19 marca 1998 r.), których zbiorzy tworzą narodowy zasób biblioteczny (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Sztuki z dnia 24 listopada 1998 r. - Dz. U. z dnia 7 grudnia 1998 r. Nr 146 poz. 965).